

**ОТМ АРАБ ТИЛИ ЎҚИТУВЧИСИ ПЕДАГОГИК
КОМПЕТЕНЦИЯСИНИНГ РИВОЖЛАНТИРИШ МОДЕЛИ**

Қодирова Мадинабону Тургуновна,
Ўзбекистон халқаро ислом Академияси “Араб тили ва
адабиёти ал-Азҳар” кафедраси ўқитувчиси
E- mail:kamadina480@gmail.com

АННОТАЦИЯ

Мақолада педагогикада модель тушунчасига оид қарашлар, араб тили ўқитувчисининг педагогик компетенциясини ривожлантириш моделининг тузулмаси, унинг мақсадга қаратилган, мазмунга оид, операцион, натижадорликни баҳолаш блокларидан иборалиги ва ҳар бир блокларнинг қисмлари, жумладан мақсадга қаратилаган блок педагогик компетенцияни ривожлантириш усуллари, воситалари, шакллари ривожлантириш ва уни коррекциялашдан, ҳамда анъанавий педагогик технологиялар билан инновацион технологиялар интеграциялашуви; таълимнинг фаол ва интенсив педагогик шароитларини яратиш; замонавий ва самарали ўқитиш усулларидан фойдаланиш; ҳамкорлик педагогикасига таяниш тамойилларини ўз ичига олган блоклар ёритилган.

Калит сўзлар: компетенция, мақсад, вазифа, тамойил, ёндашув, блок, метод, восита, индуктив ва дедуктив назорат, бошқариш, баҳолаш, талабаларга йўналтирилган таълим, режалаштириш

Кадырова Мадинабону Тургуновна,
Международная исламская академия Узбекистана
Преподаватель кафедры
"Арабский язык и литература аль-Азхар"
E- mail:kamadina480@gmail.com

**МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ
ПРЕПОДАВАТЕЛЯ АРАБСКОГО ЯЗЫКА ВУЗА**

АННОТАЦИЯ

Статья содержит взгляды на понятие модели в педагогике, структуру модели развития педагогической компетентности учителя арабского языка, содержащая блок направленный на содержание, операция, оценку

результативности, а также составные части каждого блока, включая блок, направленный на разработку методов, инструментов, форм разработки; использование современных и эффективных методов обучения, в том числе освещены блоки, содержащие принципы опоры на педагогику сотрудничества.

Ключевые слова: компетентция, цель, задача, принцип, подход, блок, метод, средства, индуктивный и дедуктивный контроль, управление, оценка, студентоцентрированное обучение, планирование

Маълумки, араб тилини ўқитиш сифати ва самарадорлигини оширишни ушбу тадқиқот мақсадига мувофиқ ўқитувчининг педагогик компетенциясини оширишга қаратилган моделни олдиндан ишлаб чиқмасдан тасаввур қилиб бўлмайди. Шу муносабат билан педагогик компетенцияни шакллантириш моделини яратишда биз таянадиган энг муҳим фикрларни аниқлаш керак.

Аввалам бор, модел тизимни унинг элементларининг бирлиги ва ўзаро таъсирида ўрганиб, ўрганилаётган объектнинг муҳим хусусиятларини, унинг хусусиятларини, тузилишини, динамикасини, ҳақиқий объектларнинг ишлаш хусусиятларини акс эттиради, чунки " унда инсон уни ўрганиб чиқиши мумкин бўлган потенциал билимлар мавжуд бўлиб, уни кўргазмали қилиб ўз мақсадлари учун фойдаланади".

А. Н. Даксин таълим моделини "ўқув мақсадлари, таълим мазмуни, педагогик технология ва ўқув жараёнини бошқариш технологияси, ўқув режалари ва дастурларини лойиҳалаш каби тегишли элементларнинг мантикий изчил тизими" деб тушунади. Г.А. Атанов, И.Н. Пустынникова, ўрганувчининг модели "ўқув жараёнини ташкил қилишда фойдаланиладиган талабанинг билимлари" деган маънони англатади." Педагогик тизим модели ўқув жараёнини унинг таркибий қисмларининг барча мумкин бўлган ва муҳим алоқаларини ҳисобга олган ҳолда яхлит тавсифлаши керак. Биз Б. А. Штоффнинг нуқтаи назарига риоя қиламиз, унга кўра модел "воқеликнинг у ёки бу қисмини чуқурроқ билиш мақсадида акс эттириш воситаси"дир.

Араб тили ўқитувчисининг педагогик компетенциясини ривожлантириш модели мақсадга қаратилган, мазмунга оид, операция, натижадорликни баҳолаш блокларидан иборат.

Мақсадга қаратилган блоки мазмунида моделнинг мақсади араб тили ўқитувчиларининг педагогик компетенциясини ривожлантириш бўйича таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқиш деб белгиланди. Моделнинг вазифалари педагогик компетенцияни ривожлантириш усуллари, воситалари, шакллари ривожлантириш ва уни коррекциялашдан иборат. Моделнинг тамойиллари қуйидагилардан иборат:

1. анъанавий педагогик технологиялар билан инновацион технологиялар интеграциялашуви;
2. таълимнинг фаол ва интенсив педагогик шароитларини яратиш;
3. замонавий ва самарали ўқитиш усулларида фойдаланиш;
4. ҳамкорлик педагогикасига таяниш.

Араб тили ўқитувчисининг педагогик компетенциясини ривожлантириш моделида *тизимли ёндашув* педагогик компетенциясини ривожлантириш жараёнини яхлит тизим сифатида белгилайди.

Шахс фаолиятга йўналтирилган ёндашув араб тили ўқитувчиси мақсадлари уйғунлиги таъминланиши педагогик компетенциясини ривожлантириш имконини беради.

Компетенциявий ёндашув талабаларнинг араб тилини ўзлаштиришда юқори даражага эришишни назарда тутди. *Фаолият ёндашувида* араб тили ўқитувчисининг педагогик компетенциясини ривожлантириш мақсадини танлаш ва фаолиятни режалаштириш, ташкил этиш ва тартибга солиш, назорат қилиш, ўз-ўзини таҳлил қилиш ва фаолият натижаларини баҳолашга ўргатишни назарда тутди.

Мазмунга оид блоки мазмунида педагогик вазифа ва мақсадларни қўйиш, уни ўзгартириш, педагогик вазиятларни таққослаш ва классификациялаш, қарор қабул қилиш, педагогик рефлексия инобатга олинган.

Моделнинг *операционал блоки* мазмунида араб тили ўқитувчисининг педагогик компетенциясини ривожлантиришда ўқитиш дастурлари, ўқитиш шакллари, методлари ва воситаларини ўз ичига олади.

Муаммоли дарслар – бунда ўқитувчи янги билимларни ва фаолиятнинг янги усуллари эгаллашда ёки мустахкамлашда талабаларнинг қидирув фаолиятини ташкил этиш учун вазиятларни мақсадга мувофиқ равишда яратади. Ўзига хослиги шундаки, қамраб олинган материални такрорлаш кўп ҳолларда янгисини ўрганиш билан бирлашиш натижасида янги билимларни ўзлаштириш, билимлар ҳажмининг ошиши ва уларнинг чуқурлашиши кузатилади.

Proceedings of International Congress on “Multidisciplinary Studies in Education and Applied Sciences”

Hosted Online from Bilbao, Spain on November 10th, 2022.

www.conferencezone.org

Дастурлаштирилган дарслар – Мунтазам равишда дарсни компьютердаги махсус электрон дастурлар билан интеграциялашуvidан иборат. Бу ўқитувчига ўқув жараёни сизиларли даражада диверсификация қилишга имкон беради, уни янада қизиқарли ва қизғин қилади. Ўқитувчи асосий компьютердан ўқув жараёни бошқариши ва бошқариши мумкин бўлади.

Дарсинг ноанъанавий шакллари – қоида тариқасида, мавзунинг ёки бир нечта мавзуларни ўргангандан сўнг, таълимни назорат қилиш ва талабалар билимини баҳолаш функцияларини бажаргандан сўнг амалга оширилади. Машғулотлар ҳам ўзгача муҳитда ўтказилмоқда. Одатий вазиятнинг бундай ўзгариши мақсадга мувофиқдир, чунки у бажарилган ишларни сарҳисоб қилишда байрамона муҳит яратади, хато қилиш қўрқуви туфайли анъанавий шароитларда пайдо бўладиган психологик тўсиқни камайтиради.

Таълим методлари оғзаки, ёзма, кўргазмали, амалий, муаммоли изланиш, мустақил ишлар, репродуктив эвристика, индуктив ва дедуктив, назорат ва ўз-ўзини назорат қилишдан иборат.

Таълим воситалари олти турга – матнли, тасвирли, аудио-визуал, ўқув техник, теле, модели воситаларга бўлинади. Таълимнинг матнли воситаларига дарсликлар, ўқувметодик адабиётлар, луғатлар, кўрсатмалар хариталар, дидактик материаллар киради.

Моделнинг *натижадорликни баҳолаш блоки* араб тили ўқитувчисининг педагогик компетенциясини ривожлантириш паст, ўрта, юқори даражалардаги дарс ташкил этиш компетенциясини, дарс ўтиш компетенциясини, талабаларнинг фанни ўзлаштирганлигини баҳолашларни ўз ичига олади.

Ижтимоий буюртма: араб тили ўқитувчиларининг педагогик компетенциясини ривожлантиришга қўйилган малака талаблари

Тадқиқотнинг мақсади: Араб тили ўқитувчиси педагогик компетенциясини таълимнинг мақсади билан мослашдириш ва ишлаб чиқишдан

Мақсадга қаратилганлик блоки

Мақсад	Вазифалар	Тамойиллар	Ёндашувлар
араб тили ўқитувчиларининг педагогик компетенциясини ривожлантириш	педагогик компетенцияни ривожлантириш усуллари, воситалари, шакллари ривожлантириш ва уни коррекциялаш	анъанавий педагогик технологиялар билан инновацион технологиялар интеграциялашуvi; таълимнинг фаол ва интенсив педагогик шароитларини яратиш; замонавий ва самарали ўқитиш усулларидан фойдаланиш; ҳамкорлик педагогикасига таяниш. тамойиллари	тизимли, шахс фаолиятига йўналтирилган, компетентли, фаолиятли ёндашув

Proceedings of International Congress on “Multidisciplinary Studies in Education and Applied Sciences”

Hosted Online from Bilbao, Spain on November 10th, 2022.

www.conferencezone.org

Мазмунга оид блок

1-босқич	2-босқич	3-босқич	4-босқич
педагогик вазифа ва мақсадларни қўйиш, уни ўзгартириш, педагогик вазиятларни таққослаш ва классификациялаш, қарор қабул қилиш	педагогик тафаккур ва педагогик интуиция, таҳлил этиш, баҳолаш,	педагогик рефлексия	ўқитувчиларининг педагогик. компетенциясини ривожлантириш

Операционал блок

Ўқитиш дастурлари	Шакллари	Методлари	Воситалари
Муаммоли, дастурий, интенсив ўқитиш	Иллюстратив ва тушунтириш, муаммоли, дастурланган, ностандарт дарслар	Таълимнинг оғзаки, ёзма, кўргазмали, амалий, муаммоли изланиш, мустақил ишлар, репродуктив эвристик, индуктив ва дедуктив, назорат ва ўз-ўзини назорат қилиш методлари	Матнли, тасвирли, аудио-визуал, ўқув техник, теле воситалар

Натижаларнинг баҳолаш

юқори	ўрта	паст
Талабаларнинг фанни ўзлаштирганлигини баҳолаш	Дарс ўтиш компетенциясини баҳолаш	Дарс ташкил этиш компетенциясини баҳолаш

Натижа: араб тили ўқитувчиларининг педагогик. компетенциясини ривожлантириш

Демак, араб тили ўқитувчисининг педагогик компетенциясини ривожлантириш моделини ишлаб чиқарилиши ўқитувчининг педагогик компетенциясини ривожлантиришида катта аҳамият касб этади.

Proceedings of International Congress on “Multidisciplinary Studies in Education and Applied Sciences”

Hosted Online from Bilbao, Spain on November 10th, 2022.

www.conferencezone.org

Фойдаланган адабиётлар:

1. Qodirova M. T. (2020). «Kompetentlik yondashuvi nazariyasi va uning pedagogik mazmuniga doir qarashlar». “Young Scientist”. # 43 (333). October 2020
2. Qodirova M. (2021) «Oliy ta’lim muassasi arab tili o’qituvchisi kompetentsiyasi muammosini o’rganish ijtimoiy-pedagogik zaruriyat sifatida». O’zMU XABARLARI, 2021 1/3
3. Kadyrova Madinabonu Turgunovna (2022). «PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL FEATURES AND SOCIAL CONDITIONS FOR ENSURING THE COMPETENCE OF THE ARABIC TEACHER». ISSN: 2776-0979, Volume 3, Issue 3, Mar., 2022
4. Qodirova M. (2021) «Oliy ta’lim muassasi arab tili o’qituvchisi kompetentsiyasi muammosini o’rganish ijtimoiy-pedagogik zaruriyat sifatida». O’zMU XABARLARI, 2022 5/3
5. Madinabonu QODIROVA (2022). «OTM arab tili o’qituvchisi pedagogik kompetentsiyasining tarkibiy qismlari». «IMOM BUXORIY SABOQLARI», 2022, №3.